

Blir den svenska parlamentarismen alltmer presidentiell?

En fallstudie om presidentialisering i Sverige

Abstract

På grund av förändringar i världen, politiska som icke-politiska, förändras politiska system. En sådan förändring kallas presidentialisering och innebär att en process som gör att statsskick blir mer presidentlika med tiden. I forskningen råder det samstämmighet om att presidentialisering är ett faktum, även i Sverige, men studier tolkar vad presidentialisering faktiskt innebär olika. Denna uppsats använder den mest vedertagna operationaliseringen för begreppet och applicerar den genom en deskriptiv förändringsstrategi över en period mellan 1994 och 2018. Teorin består av tre aspekter: *Den exekutiva aspekten*, som behandlar statsministerns makt och autonomi, *partiaspekten* som behandlar partiledarens ställning i partiet och *den elektoral aspekt* som behandlar förhållandet mellan politiken och väljarna. Slutsatserna är att det inte går att utläsa en entydig trend för de tre aspekterna sammantaget. Enskilt visar resultaten för den exekutiva aspekten en stigande trend, men de två andra aspekterna fluktuerar för mycket för att utröna en trend.

Nyckelord: parlamentarism, presidentialism, presidentialisering, Sverige

Antal ord: 9692

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Inledning och problemformulering	1
1.2	Syfte och frågeställning	1
1.3	Bakgrund	2
1.4	Disposition	3
2	Teori	4
2.1	Teoretiskt ramverk och centrala begrepp	4
2.1.1	Presidentiella och parlamentariska system	4
2.1.2	Presidentialisering	5
2.2	Tidigare forskning	8
3	Metod och material	11
3.1	Forskningsdesign	11
3.2	Avgränsning	11
3.3	Fall	12
3.4	Operationalisering	12
3.4.1	Den exekutiva aspekten	13
3.4.2	Partiaspekten	14
3.4.3	Den elektoralaspekten	15
3.5	Material	15
3.5.1	Källkritik	16
4	Resultat	18
4.1	Den exekutiva aspekten	18
4.2	Partiaspekten	20
4.3	Den elektoralaspekten	22
5	Analys	25
6	Diskussion och slutsats	27
6.1	Diskussion	27
6.2	Slutsats	29

6.3	Förslag till vidare forskning	30
7	Referenser.....	32

1 Introduktion

Inledningsvis presenteras ämnet med tillhörande frågeställningar och syfte som skall besvaras i uppsatsen. Även uppsatsens disposition redogörs för.

1.1 Inledning och problemformulering

Statsskick är inte statiska. Genom till exempel lagstiftning, tillhörighet till supranationella organisationer, förändrade ekonomiska förutsättningar och nya kommunikationsavenyer kan spelreglerna för ett givet statsskick förändras. Politiska system kan på så sätt bli mer eller mindre lika andra politiska system. För att beskriva hur ett statsskick anammar en presidentiell logik myntades ordet *Presidentialisering*. I sin mest grundläggande form kan begreppet betyda att en regeringschef uppför sig och framställer sig själv mer presidentlikt, som vetenskaplig term är presidentialisering som fenomen betydligt tjockare (Elgie & Passarelli. 2020. s.360). Av konceptualiseringar av fenomenet som framställts, formuleras den mest framträdande och allmänt accepterade versionen i Poguntkes och Webbs (2005) bok *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies* (Elgie & Passarelli. 2020. s.360). Poguntke och Webb (2005. s.1f) menar att presidentialisering ska förstås som en gradvis process mot ett presidentlikt styre som genomsyrar alla aspekter av den politiska sfären, från väljare till ledare.

1.2 Syfte och frågeställning

I den svenska kontexten har Göran Persson pekats ut som en särskilt presidentiell statsminister och studier genom Poguntkes och Webbs konceptualisering har redogjort för utvecklingen som ledde fram till Perssons presidentlika styre (Aylott. 2005. S.193; SOU 2017:42. s.7). Inom forskningen finns det konsensus kring att statsministerämbetet har stärkts, men ingen konsensus om i vilken utsträckning (Johansson. 2022. s.62). Syftet med denna uppsats är att genom Poguntkes och Webbs (2005) teoretisering av presidentialisering undersöka huruvida en trend mot en ökad presidentialisering av det svenska fallet kan skärskådas mellan 1994 och 2018. Studien bygger således vidare på befintlig forskning inom ämnet genom att utvärdera i vilken utsträckning Sveriges parlamentariska statsskick har

presidentialiserats i och med år 2018, med avstamp i den valperiod då Göran Persson tillträdde statsministerämbetet. Frågeställningen som ska besvaras i uppsatsen är följande: *tenderar Sverige mot ökad presidentialisering mellan 1994 och 2018?* Frågeställningen fokuserar på om en trend mot ökad presidentialisering kan utrönas ur de olika aspekterna som teorin tillhandahåller över den utsatta tidsramen. Uppsatsen jämför därmed inte grad av presidentialisering år 1994 med år 2018, utan undersöker snarare i vilken riktning den svenska parlamentarismen utvecklats. Frågeställningen har inomvetenskaplig relevans genom att bidra kumulativt till studiet av presidentialisering. Frågeställningen ger även uppsatsen utomvetenskaplig relevans då en förändring i statskicketets funktionssätt har realpolitiska konsekvenser. Skulle studien påvisa en ökande trend för presidentialisering i Sverige kan det finnas behov av både policyförändring och utökad översikt över statsministerämbetet. Med grund i den tidigare forskning som har utförts för olika aspekter av presidentialisering är den bärande hypotesen för uppsatsen att en uppåtgående trend för presidentialiseringen bör utrönas.

1.3 Bakgrund

Sverige är en konstitutionell monarki, men styrs genom parlamentarisk demokrati (Regeringskansliet 1). Statskicket fungerar på så sätt att den lagstiftande församlingen, riksdagen, inrymmer folkets politiska representanter i form av riksdagsledamöter. Det parti eller det block av partier som erhåller flest röster vid ett val tilldelas möjlighet att bilda regering av talmannen. Talmannen föreslår regering samt regeringschef för riksdagen som i sin tur röstar för eller mot förslaget. Så länge en majoritet inte röstar mot förslaget tillträder den föreslagna regeringschefen och regeringen sitt ämbete (Sveriges riksdag 1). Regeringschefen och regeringen styr sedan Sverige genom att verkställa riksdagens beslut och initiera lagförslag (Regeringskansliet 2).

Sveriges statskick fick sin nuvarande form genom att tvåkammarriksdagen blev enkammarriksdagen 1971 och den konstitutionella reformen 1974, som separerade statschefen (monarken), från regeringschefen (statsministern) (Aylott. 2005. s.176). På grund av förändringarna på 1970-talet utvecklades Sveriges parlamentarism till en form av superparlamentarism. Minoritetsregeringar blev normen i Sverige och regeringen stod i sin rätta bemärkelse i nåden av riksdagen (Aylott. 2005. S.176f). Utvecklingen vände dock under regeringarna Carlsson III och Persson, och Persson började snabbt beskrivas som för mäktig och presidentlik av media och statsråd. Liknande utveckling observerades även utanför statsministerämbetet, då forskare fann att Sveriges tidigare kollektivistiska och konsensuspräglade attityd inom politiken gav plats åt en mer individfokuserat politiskt klimat (Aylott. 2005. s.177; Johansson. 2022. s.64f). Utvecklingen är inte reserverad till endast Sverige, utan parlamentariska systemen som helhet avviker alltmer från den stiliserade modellen av parlamentariska system (Bäck & Persson. 2006. s.198)

1.4 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i 7 kapitel; Inledning, Teori, Metod & Material, Resultat, Analys, Slutsats & Diskussion och referenser. Kapitlet *Inledning* introduceras ämnet, syftet och frågeställning samt bakgrund till området. I kapitlet *Teori* presenteras det teoretiska ramverk och centrala begrepp som uppsatsen kommer att bygga på samt tidigare forskning på ämnet. I kapitlet *Metod & Material* introduceras och diskuteras uppsatsens metodologiska tillvägagångssätt och val av material. Efter kartläggningen av uppsatsen med teoretisk lins och metod följer kapitlet *Resultat* som presenterar uppsatsens undersökning, som direkt uppföljs av kapitlet *Analys* där resultatet analyseras. Vidare i kapitlet *Diskussion & resultat* diskuteras uppsatsens brister och slutsatser presenteras med grund i analysen och diskussionen. Detta efterföljs av förslag till vidare forskning. Avslutningsvis sammanfattas referenserna för uppsatsen under kapitlet *Referenser*.

2 Teori

I kapitlet teori kommer det teoretiska ramverk som används i uppsatsen att presenteras, centrala begrepp redogörs för och tidigare forskning inom ämnet presenteras.

2.1 Teoretiskt ramverk och centrala begrepp

Nedan presenteras den teoretiska lins som resultatet kommer att analyseras genom samt en redogörelse för centrala begrepp

2.1.1 Presidentiella och parlamentariska system

Ett presidentiellt system utgår från principen om maktindelning. En president väljs genom val, vilket legislaturen också gör, men de två är frånskilja varandra. Separationen betyder att legislaturen inte kan upplösas av exekutiven, och exekutiven kan inte avsättas av legislaturen. Undantagsfall är fall av grovt tjänstefel, som till exempel lagbrott. Eftersom makten delas mellan olika institutioner finns det flera delegationskedjor i det presidentiella systemet, i motsats till det parlamentariska där det bara finns en (SOU. 2007:42. s.9). En president svarar därmed endast till väljarna. Att presidenten endast svarar till elektoratet är också nyckeln till dennes legitimitet. Alla delar av presidentens administration är delegerade makt från exekutiven. Det blir alltså aldrig otydligt åt vilket håll kritik ska riktas - det är presidenten som har det yttersta ansvaret sin för administration (Poguntke & Webb. 2005a. s.3). Att hela den exekutiva makten samlas hos en individ kan ha vissa demokratiska fördelar, då det underlättar förmågan av folket att hålla exekutiven ansvarig för de beslut som tas och valet exekutiven i direktval ger exekutiven en direkt koppling till elektoratet. (Poguntke & Webb. 2005a. s.3; Ganghof. 2022. s.19). Det finns såklart variationer i hur mycket makt eller autonomi de karaktäristiska dragen av ett presidentiellt system formellt ger presidentien, men trots variationerna förblir systemet presidentiellt om de ovan nämnda dragen kvarblir (Poguntke & Webb. 2005a. s.3).

I motsats till det presidentiella systemet förekommer ingen maktindelning mellan legislaturen och exekutiven i parlamentariska system. Elektoratet röstar först för legislaturen. Legislaturen väljer sedan exekutiven. Detta betyder i sin tur att exekutiven är ett steg frånskild väljarna, och är i konstant behov av stöd från legislaturen för legitimitet och fortsatta makt. Eftersom exekutivens makt bygger

på legislaturens stöd förblir det parlamentariska systemet mindre personalistiskt än det presidentiella, och en stark koppling mellan exekutiv och parti består. Parlamentariska styrningen karaktäriseras alltså av kollektivistiska principer, snarare än de personalistiska som vi finner i det presidentiella systemet. Med andra ord är en presidents förmåga att styra individuellt mycket större än i ett parlamentariskt system (Ganghof. 2022. S.19; Johansson. 2022. s.8). I Sverige råder negativ parlamentarism. Detta betyder att den svenska exekutiven (statsministern) inte behöver erhålla ett aktiv majoritært stöd av den lagstiftande församlingen (riksdagen), utan denne behöver endast inte ha en majoritet mot sig i riksdagen (Aylott. 2005. s.183).

Sammanfattningsvis är huvuddragen som skiljer de två systemen trefaldiga. För det första är en president inte beroende av legislaturens förtroende, medan regeringsmakten är beroende av lagstiftande församlingens förtroende i parlamentariska system. För det andra väljs presidenter direkt i val, medan legislaturen utser regeringen i parlamentariska system. För det tredje baseras ett presidentiellt system på en personifierad exekutiv samtidigt som de olika ministrarna under presidenten agerar som rådgivare, i parlamentariska system är regeringar kollektivt ansvariga för regeringspolitiken (SOU. 2007:42. s.9).

2.1.2 Presidentialisering

Presidentialiseringsteorin är en teori som har flera olika tolkningar och ursprung till de olika synsätten på dess funktion, effekter och bakomliggande faktorer. På 1970-talet började kanadensiska forskare använda begreppet *Presidentialisering* för att beskriva USAs statsskicks effekter på det kanadensiska statsskicket, och likställdes ofta med det mer generella begreppet *Amerikanisering*. Begreppet i sin mest prominenta konceptualisering beskrivs av Thomas Poguntke och Paul Webb (2005) i *The Presidentialization of politics: A comparative study of Modern Democracies*. Vidare utfördes även en ytterligare konceptualisering av presidentialiseringen av David J. Samuels och Matthew S. Shugart (2010) i *Presidents, Parties, and Prime Ministers: How the Separation of Powers Affects Party Organization and Behavior* (Elgie & Passarelli. 2020. s.360f). Det är Pogunktes och Webbs konceptualisering av presidentialiseringen som används som teoretiskt ramverk för denna studie.

Parlamentariska och presidentiella system är inte fullständigt statiska system. Systemen kan förändras på olika sätt genom olika processer, de kan konvergera eller glida isär varandra och på så sätt bli mer lika eller olika. Presidentialisering från Pogunktes och Webbs (2005a. s.5-7) konceptualisering innebär att statsskick generellt blir mer presidentiella. För fallet parlamentariska systemen betyder konvergens hur ett parlamentariskt system anammar en presidentiell logik i alla delar av den politiska sfären (Poguntke & Webb. 2005a. s.7-13; SOU. 2007:42. s.42). Statsskickets förändring är inte endast avhängigt på de formella förändringarna som utförs genom lagförslag och förändringar i statens organisation – statsskick kan även konvergera utan att ändra den formella strukturen av statsskicket. Definitionen leder oundvikligen till frågan om vad det i sådana fall betyder för ett parlamentariskt system att presidentialiseras (Elgie & Passarelli.

2020. s.362) Svaret är tudelat. Presidentialisering betyder Poguntke och Webbs (2005a. s.5f) konceptualisering för det första att ledare ges ökade resurser och ökad autonomi inom partiet och även som politisk exekutiv och för det andra att fokuset på politiska ledare i den elektoral processen ökar. Poguntke och Webb (2005a) närmar sig en glidning mot ett presidentiellt system genom att dela upp konceptet i tre delar: *The Executive Face* (1), *The Party Face* (2) och *The Electoral Face* (3). De tre aspekterna översätts i denna uppsats till *Den exekutiva aspekten* (1), *partiaspekten* (2) och *Den elektoral aspekt* (3) (författarnas översättning). Vidare menar Poguntke och Webb (2005a) att de olika förändringarna som leder till ett presidentialiserat system inom de tre aspekterna kan delas upp i kontingenta förändringar, som beskriver mer tillfälliga och kontextbunda förändringar, och strukturella förändringar, som beskriver mer djupgående och långsiktiga förändringar för stat, samhälle, och politiken. Både kontingenta och strukturella faktorer driver utvecklingen mot presidentialiserade statskick (Poguntke & Webb. 2005a. s.3-6; Johansson. 2021. s.18-19; Johansson 2022. s.29). Processerna som föranleder presidentialisering ska dock inte ses som enhetliga rörelser med utslag för alla kontingenta och strukturella förändringar i det parlamentariska systemet. De olika faktorerna ger olika uttryck i olika länder och under olika tidsperioder. Effekterna och faktorerna bakom presidentialisering skiljer sig alltså mellan olika länder och under vilken tid den appliceras vilket leder till att presidentialiseringen snarare ska ses som en generell trend för alla parlamentariska system (Elgie & Passarelli. 2020. s.371).

Den första aspekten, den exekutiva aspekten, av presidentialiseringen innebär att makten som statsministern besitter ökar genom att dennes förmåga att styra på eget bevåg ökar, alltså en maktkoncentration i statsministerämbetet. Ordet *maktkoncentration* betecknar exekutivens växande roll i lagstiftningsprocessen, både för regeringschefen och nyckelministrar (till exempel finansministrar och utrikesministrar) (Johansson. 2022. s.29f). Statsministerns makt som exekutiv är relevant för en förståelse för fenomenet då det tyder på ett mer presidentlikt styrsätt från exekutiven, då en president är mer autonom än en statsminister eller premiärminister i ett parlamentariskt system. Aspekten kan förstås mer djupgående genom dess konkreta uttryckssätt. En kontingent faktor är att statsministern kan öka sin autonomi och makt genom utökat handlingsutrymme som erhålls av en större stab och större kapital. Ledaren med mer resurser snabbare och effektivare ta beslut och kontrollera agendan utan grund i sitt eget parti eller parlamentet. Styr exekutiven genom majoritet har exekutiven större utrymme att koncentrera makten vid sitt ämbete än vad denne har i koalitions- eller minoritetsregeringar (Johansson. 2022. s.20f). Handlingsutrymmet och autonomi kan innefatta en ytterligare kontingent aspekt - kan ledaren inte anskaffa personligt mandat i form av stöd från relevanta väljargrupper krymper andra ministrar och statsråds beroende av statsministerns särställning, vilket leder till mindre presidentialisering (SOU. 2007:42. s.11; Poguntke. Webb. 2005. s.8-12). Makten som statsministern har, eller har möjlighet att anskaffa, skiftar mellan olika system då de konstitutionella ramverk som statskicken bygger på skiljer sig (SOU. 2007:42. s.11; Poguntke & Webb. 2005a. s.8-12)

Den andra aspekten kallas partiaspekten. Partiaspekten är väldigt lik den exekutiva aspekten, men fokus läggs här i stället på partiledarens makt inom det egna partiet. En kontingent faktor är att partiledaren kan ge sig en särställning och förbättrat personligt mandat genom att i större utsträckning vädja till både den elektoral basen men även partimedlemmar. Partiledaren kan här vilja konsolidera sin nyfunna makt, vars validitet endast bygger på personligt mandat. Spelet är dock högt likt den exekutiva aspekten; misslyckas partiledaren i val är risken stor att denne inte får vara kvar som partiledare (Poguntke & Webb. 2005a. s.9-10). Strukturella förändringar för intra-partiell makt är formalisering av partiledarpositionens ökade makt, vilket kan ske genom förändringar i regler och förändringar som gynnar partiledaren. Partiet blir med andra ord mer toppstyrt (Ibid., s.9-10). Partiledarens särskilda ställning inom partiet beroende de formella ramverken för val av partiledare, vilket är en strukturell faktor, och partiledarens personlighet, vilket är en kontingent faktor. Den potentiella partiledaren kan genom sitt personliga mandat frånskilja sig från partiets övre skikt och aktivistgrupper inom partiet och således bli vald till partiledare genom sitt stöd i partiets gräsrotter, dock endast i den mån kandidaten kan mobilisera sitt personliga mandat vid val till partiledare (Poguntke & Webb. 2005a. s.20-21). Vidare kan partiledaren genom sin förmåga att tillsätta statsråd som inte är valda politiker stärka sin makt genom att agera som enskild principal gentemot de tillsatta statsråden. Detta förändrar partiledarens relation till partiet eftersom statsråden i mindre utsträckning påverkas av grupperingar inom partiet och partiorganisationer (Aylott. 2005. s.185).

Den tredje aspekten kallas för den elektoral aspekten. Elektoral aspekten karaktäriseras av en allt större och viktigare roll för partiledaren i media och för väljarna. I stället för att partier fokuserar på att föra fram sin partipolitik läggs ett allt större fokus på partiledaren och dennes kvaliteter (Poguntke & Webb. 2005a s.11; SOU. 2007. s.12). Förändringen grundas i en samvariation mellan media och partiledare - media kräver att politiker anpassar sig till dess logik och format, samtidigt som politiker använder medias logik för att sätta och styra en politisk agenda (Poguntke & Webb. 2005a. s.15; Johansson. 2022. s.33). Detta kan ses som en strukturell förändring. Kandidater till höga poster inom partiet får därför allt större utrymme vilket är tätt förknippat med en kontingent faktor; att väljare väntas lägga större vikt vid partiledarna och deras kvaliteter än tidigare (Poguntke & Webb. 2005a. s.11; SOU. 2007. s.12).

De bakomliggande drivkrafterna till presidentialisering är strukturella förändringar. Ökande internationell interdependens mellan stater och globala samarbeten ger parlamentariska ledare och dennes närmaste rådgivare och kollegor större makt gentemot elektoratet och parlamentet, då det är ledarna som representerar staten i de mellanstatliga sammanhangen (Poguntke & Webb. 2005a. s.14); Bäck et al. 2009. s.246-248). Parlamenten får i stället en roll där de reagerar på beslut som har tagits utomlands (Johansson. 2021. s.19). Den växande staten anses också vara en bidragande faktor. Statens växande komplexitet och kapacitet ger en ökad fragmentering av staten vilket leder till mer centraliserad makt för att hantera fragmenteringen och den ökande komplexiteten (Poguntke & Webb. 2005a. s.14). Ytterligare en strukturell orsak till presidentialiseringen är massmedias framväxt. Media antas fokusera mer på personligheter än sak, och politiken blir

således mer personfokuserad. Kausaliteten går åt båda hållen - ett större fokus på politikerns personlighet efterföljs av en anpassning av politikern till den mediala logiken, vilket återspeglas i median därefter (ibid. s.10f). Slutligen är även försvinnandet av sociala skiljelinjer en strukturell orsak till presidentialiseringen. Då sociala gruppers identiteter och gruppernas lojalitet till partier minskar, ökar ledarfokuset. Partierna får mindre medlemmar och omvandlas i stället till "kampanjorganisationer med partiledarna i centrum" (Johansson. 2021. s.19) vari partiledaren antas kunna agera mer autonomt från aktivister inom partiet och partiets medlemmar (Johansson. 2022. s.32). Strukturella förändringar ger ofta exekutiven mer makt, vilket kan leda till större elektoral attraktivitet och en utökad förmåga att styra partiet. Detta leder i sin tur till att media fokuserar mer på ledare och väljare lägger större vikt vid ledaregenskaper (Poguntke & Webb. 2005a. s.17). Sammanfattningsvis är presidentialiseringen orsakad av ovan beskrivna bakomliggande drivkrafter, samtidigt som presidentialiseringen uttrycks genom strukturella förändringar inom de tre aspekterna (Elgie & Passarelli. 2020. s374f).

Avslutningsvis är det viktigt att skilja presidentialiseringen från liknande, besläktade koncept. Ett sådant koncept är personalisering av politiken. Personalisering innebär ett ökat fokus på individuella aktörer parallellt ett sjunkande fokuset den politiska grupp eller det politiska sammanhang denne tillhör (Garzia. 2014. s.5f) Vad som blir uppenbart vid jämförelse mellan presidentialisering konceptet personalisering är att personalisering snarare är en del av presidentialiseringen. Vidare fokuserar presidentialiseringen på personaliseringen av ledare, snarare än personalisering som ett fenomen inom politiken i stort (Poguntke & Webb. 2013. s.650). Koncepten överlappar snarare än att utesluta varandra (Elgie & Passarelli. 2020. s.365).

2.2 Tidigare forskning

Presidentialisering är utifrån ovan teoretiska kartläggning ett fenomen som sträcker sig över stora delar den politiska sfären. På grund av presidentialiseringens breda ambition måste forskare avgränsa sin forskningsansats i både tid och rum. Fokus har i tidigare forskning lagts på olika beståndsdelar av fenomenet (Elgie & Passarelli. 2020. s.363). Ett exempel på detta är tidigare forskning om presidentialisering i Sverige som återfinns i utredningen *Från Statsminister till President – Sveriges Regeringschef i ett Jämförande Perspektiv* (2007:42). Utredningen lyfter fram den exekutiva aspekten som den särdeles viktigaste aspekten (SOU 2007:42. s.12). Poguntke och Webbs teoretiska ramverk har, utöver resultatet i deras bok, lett till en stor mängd litteratur kring presidentialisering av parlamentariska system där resultaten är mycket varierande. Resultaten presenteras nedan både generellt för parlamentariska system och specifikt för Sverige som fall, utefter förändringar i de tre aspekterna av presidentialiseringen.

Flera fallstudier visar att kortsiktiga, kontingenta faktorer är de ledande orsakerna till ett starkt presidentiellt uttryck för den exekutiva makten (Poguntke & Webb. 2005b. s.338). Förklaringarna grundar sig i stödet för exekutiven i

parlamentet, det styrande partiet/partiernas förhållande till väljarna och deras personligheter. Detta förhållande är särskilt tydligt i länder som Spanien, Sverige och Storbritannien (ibid., s.338). Mindre tydliga resultat har frammanats i studier av bland annat Norge, där Norges exekutiv har fått en tydlig ökad förmåga att koordinera regeringspolitiken (Elgie & Passarelli. 2020. s.374). De senaste 50 åren har formellt förändrat det svenska statskicket. Regeringsformens reform 1974 som trädde i kraft år 1975 gav till exempel statsministern förmåga att på egen hand tillsätta statsråd och även fått mer resurser för att koordinera sitt eget arbete genom bland annat ökade resurser till statsrådsberedningen (Johansson. 2022. s.64). Regeringsformens omskrivning gav regeringen mer inflytande över sin egen organisation och utformning, och därigenom mer makt till statsministern (Johansson. 2022. S.64; SOU. 2007. s.17). 1997 genomfördes en reform som gav statsministern vissa av finansministerns befogenheter i budgetprocessen. Vidare gav inträdet i EU 1995 statsministern en isolerande effekt från resten av parlamentet, då denne nu har enskilt medbestämmande i det överstatliga samarbetet (Aylott. 2005. s.180). Trots reformerna brukar det svenska parlamentariska systemet karaktäriseras som ett kollegialt sådant (SOU. 2007. s.15). Göran Persson beskrivs som särskilt presidentiell i sin roll som statsminister av samtida statsråd, och tog steg bort från den kollegiala normen - Persson började ta beslut som normalt ingick i andra ministrars domän och var mycket aktiv i anställning av politiskt sakkunniga samt pressekreterare. Det var även under Perssons tid då alla ministerier sammanfogades till en central organisation med statsministern som chef (Johansson. 2022. S.64). Perssons utveckling antas böttna i förändringar under Ingvar Carlssons ämbetsperiod (Ibid. s.64f). Carlsson, med grund i den rådande finanskrisen 1994, fick ministrar att lova att stötta policyförslag för rekonstruktion av statens finanspolitik, vilket kan ses som ett första steg bort från den svenska kollegiala normen. Vidare öppnade Carlsson dörrarna för att flytta ansvarsområden bort från ministrar till statsministern och Statsrådsberedningen (Ibid. s.64f).

För partiaspekten av presidentialisering är det svårt att dra slutsatser i någon generell riktning. I länder som Danmark, som har ett mycket fragmenterat partisystem, syns tendenser mot presidentialisering av partiledarna mest i stora partier (Pedersen & Knudsen. 2005. s.167-169). En generell trend som kan utläsas uppenbaras genom fallet Italien. Partiledarnas presidentiella tendenser är absolut tydligast för partier till höger på vänster-högerskalan (Poguntke & Webb. 2005b. s.344f; Calise. 2005. s.97-99).

Vidare till fallet Sverige. Under 1990- och tidigt 2000-tal har tendenser mot toppstyrning inom partierna i Sverige uppdagats. Partiernas representanter i parlamentet och partitoppen agerar ofta som en enhet som tar egna beslut och styr på så sätt partiets inriktning. I kombination med att partiledare har rätt att tillsätta olika ministrar - även individer med ytterst svag koppling till moderpartiet - kan ledarna skraddarsy sitt styre av partiet, vilket ökar partiledarens autonomi däri (Aylott. 2005). Ytterligare en aspekt som gör partiet mer autonomt från omvärlden är dess ökande oberoende från medlemmarna (Katz. 2020. s.224) och från organisationer. Medlemsantalen sjunker samtidigt som partierna har reformerat sina institutionella samarbeten med ekonomiska organisationer (Aylott. 2005. s.185f).

Tidigare studier av den elektoral aspekten landar i att en generell ökning i medias fokus på partiledare, media, och ledarfokuserade valkampanjer kan skärskådas. Dock har detta inte påverkat väljarna märkbart. Väljarna betar sig inte mer än tidigare som att de var i ett presidentiellt system (Poguntke & Webb. 2005b. s.344). 1998 förändrades valsystemet i Sverige. Väljare har nu möjligheten att välja kandidater i stället för att bara rösta på partiet. Detta återspeglar en viss rörelse bort från det partifokuserade politiska klimatet mot ett mer kandidatbaserat. Även mer fokus verkar ha lagts på partiledare, med en stort ökad medial närvaro. Dock har studier från tidigt nittiotal visat på att det är relativt få som menar att "bra partiledare" är en särskilt viktig kategori för vem man röstar på (Aylott. 2005. s.190). Även medias rapportering om valet spelar en stor roll. På 90-talet förändrades till exempel tidningarnas representation av partierna. Från att visa tydliga sympatier mot vissa partier till ett större fokus på tidningens oberoende (Esaiasson. 1991. s.271-274). Med en ökande medial rapportering har också partirepresentanter fått mer rampljus än tidigare, speciellt partiledaren, och fokuset på denne i media har ökat markant sedan 1960 (Bennulf & Hedberg. 1999; Johansson. 2022. s.68). Från mitten av 1900-talet har särskilt journalisternas tryck på ökat statsministern ökat, vilket i sin tur orsakade en förändring i hur statsministern kommunicerar. Tage Erlander gav efter för trycket och anställde pressekreterare för att hantera pressen från pressen. I och med fragmentering och förändringar i journalistyrket fortsatte medielandskapet att förändras dramatiskt och trycket från media ökade efter Erlanders tid vid ämbetet. Erlanders anställning av en pressekreterare ses som startskottet till institutionalisering av en fortsatt växande roll för statens centraliserade regeringskommunikation (Johansson. 2022. s.76-79).

Sammanfattningsvis är slutsatserna om presidentialisering i Sverige motstridiga. Det finns dock en generell konsensus kring att en maktkoncentration har skett för det svenska statsministerämbetet, men ingen konsensus för i vilken utsträckning detta har skett, eller huruvida presidentialiseringsteorin är överbetonad eller inte (Johansson. 2022. s.62). I världen är slutsatsen att dras från tidigare forskning att statsskick presidentialiseras världen över, även om graden, uttrycket och bakomliggande faktorer skiljer sig länder emellan (Poguntke & Webb. 2005b. s.338-347).

3 Metod och material

Nedan kartläggs det metodologiska ramverket för uppsatsen och materialet som används presenteras.

3.1 Forskningsdesign

Uppsatsen är en diakronisk fallstudie av Sverige. Studien ämnar följaktligen skärskåda en förändring i variabler för den valda analysenheten. I sin grundläggande form används två tidpunkter som jämförelsepunkter när man talar om att studera förändring. Val jämförelsepunkter har stor betydelse vid jämförande studier som ämnar att beskriva utveckling av fenomen, likaså valet av indikatorer som ingår i klassificeringen (Esaiasson et.al. 2017. s.136-148). För att förstå förändringen krävs vidare en teoretisk konstruktion (ibid. s.37-38), vilket tillhandahålls av Poguntkes och Webbs (2005) konceptualisering av presidentialisering som fenomen. Likväl måste uppsatsen kunna ligga till grund för vidare forskning inom ämnet, och även ligga till grund för generalisering (Gerring. 2012. s.722). Till skillnad från förklarande studier används den deskriptiva metoden för att redogöra för och beskriva förekomsten av ett fenomen, snarare än att kartlägga ett orsaksförhållande (Esaiasson et.al. 2017. s.37 + 137-148). För att svara på frågeställningen kommer kvantitativa data att användas. Fördelarna med en diakronisk fallstudie är att analysen av förändring över tid sänker validitetskraven för uppsatsen, då en förändring över tid som uppfattats i de valda indikatorerna sannolikt speglar en förändring i det fenomen som studien ämnar beskriva. (Esaiasson et.al. 2017. s.147). Det är dock viktigt att lyfta ett varningens tecken för de inneboende begränsningarna som en fallstudie medför. Även om en förändring över tid observeras i Sverige är det inte givet att resultatet kan generaliseras till andra fall, oavsett hur väl fallet väljs. Även reliabiliteten kan ta sig en törn då det är svårt att undvika idiosynkratiska egenskaper i den valda analysenheten. Fördelarna med en fallstudie är å andra sidan att en mer djupgående bild av fallet i fråga (ibid., s.64f + 100).

3.2 Avgränsning

Uppsatsens är av diakroniskt slag då det skulle vara föga intressant att studera fenomenet Presidentialisering i en fallstudie genom endast en ögonblicksbild av det kontemporära politiska läget i Sverige (Elgie & Passarelli. 2020. s.379). Uppsatsen

är avgränsad till fallet Sverige, mellan 1994 och 2018. Motiveringen till detta grundas i den tidigare forskningen som har gjorts på presidentialiseringen för fallet Sverige. Den studie som applicerat hela Poguntke och Webbs (2005) teoretiska ramverk är utförd av Aylott (2005), som redogör i stort för Perssons ämbets-tid och de förändringar i de tre aspekterna under 1900-talet som ledde fram till Perssons särskilda ställning som statsminister. Uppsatsen utgår från 1994 för det första för att det är ett valår, vilket möjliggör analys av det politiska läget i Sverige strax innan Persson tillträdde som statsminister, för det andra för att kvantitativt sammanställa data för vårt val av operationella indikatorer för Göran Perssons ämbets-tid. Om Perssons ämbets-tid hade uteslutits ur vår analys hade det varit svårt att spegla den tidigare forskningen i studien, då uppsatsen inte replikerar den tidigare forskningen metodologiskt. För att svara på om den utvecklingen som tidigare forskning har funnit för Perssons tid vid makten måste alltså våra indikatorer prövas även här. Att studien avgränsas framåt i tiden vid 2018 beror i huvudsak på databegränsningar. Valet 2022 har vid skrivandet av uppsatsen inte analyserats till fullo än, vilket gör mycket information som kan vara viktig för en fullgod analys genom linsen av presidentialiseringsteorin otillgänglig för år senare än 2018.

3.3 Fall

Sverige har valts som fall med grund i de tidigare studierna om presidentialisering som gjorts på Sverige. Den tidigare forskningen landar i motstridiga slutsatser om i vilken utsträckning Sverige har presidentialiserats och den forskning som undersöker presidentialiseringens alla tre aspekter är snart 20 år gamla. Uppsatsen bygger vidare på den tidigare forskningen genom att undersöka om en fortsatt trend mot ett presidentialiserat styre i Sverige kan utrönas, då tidigare forskning som applicerar Poguntke och Webbs (2005) alla tre aspekter saknas. Att undersöka de tre aspekterna av presidentialiseringen är essentiellt för att fånga hela det politiska uttrycket för presidentialiseringen i samhället, att undersöka fenomenet diakroniskt, alltså över tid, är viktigt då presidentialiseringen, likt ovan konstaterat i 2.1.2 *Presidentialisering*, utgör en process.

Studien kan erhålla viss generaliserande karaktär, då resultaten för fallet Sverige i viss mån kan överföras på andra parlamentariska system. Denna generaliserande möjlighet ska dock inte överdrivas. Sverige har valts som fall med motiveringen att en tydlig presidentialiseringstrend kunde uppskattas vid andra halvan av 90-talet genom 00-talets andra hälft. Det är inte givet att andra länder har haft samma förutsättningar för en fortsatt presidentialisering på samma sätt som Sverige har haft. Närmast till hands är en sedvanlig jämförelse med Sveriges parlamentariska grannar, Norge och Danmark

3.4 Operationalisering

För att få en helhetsbild över presidentialiseringen som fenomen i Sverige gjorde författarna bedömningen att alla tre aspekterna av fenomenet måste undersökas. Tidigare forskning på ämnet lyfter specifikt den elektorala och exekutiva aspekten av presidentialiseringen ledstjärna för att undersöka huruvida en konvergens mot det presidentiella systemet förs (SOU. 2007. s.12; Elgie & Passarelli. 2020. s.372) men mer sällan alla tre perspektiven i tillsammans, ur Poguntkes och Webbs operationalisering är det dock nödvändigt att se de tre aspekterna av fenomenet som en helhet. Orsaken till detta är att de tre aspekterna att vara tätt förknippade och kausaliteten mellan aspekterna skifta beroende på kontext (Elgie. Passarelli. 2020. s.377).

För att förstå de olika aspekterna av presidentialiseringen och huruvida vi kan observera en utveckling av fenomenet krävs operationella indikatorer som kan fånga fenomenet som sådant. En god operationalisering är av yttersta vikt för uppsatsen ska uppnå dels hög begreppsvaliditet, dels hög resultatvaliditet, vilket ökat reliabiliteten av uppsatsens resultat (Esaiasson et.al. 2017. s.56f). Med bakgrund i teorin presenterad ovan kommer vi här presentera val av operationella indikatorer. För teoretisk homogenitet och ökad resonemangvaliditet (Esaiasson et.al. 2017. s.61) har vi utgått från operationaliseringen från Thomas Poguntke och Paul Webb's (2005) bok om presidentialisering - *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*. Operationaliseringarna är specificerade i uppsatsen på ett sätt som gör dem applicerbara på en svensk kontext. De teoretiska definitionerna av de tre aspekterna, den exekutiva aspekten, parti-aspekten och den elektorala aspekten, som presenteras i avsnitt 2.1.2 *Presidentialisering* kräver separata operationaliseringar då det krävs olika operationella indikatorer för att fånga aspekternas teoretiska innehåll. Poguntke och Webb (2005) presenterar en stor mängd förslag på indikatorer för de olika aspekterna, men är tydliga med att alla indikatorer inte behöver användas; i stället bör fokus ligga på de indikatorer som är mätbara för kontexten presidentialiseringen studeras i, och efter vilken data som är tillgänglig för studien (Poguntke & webb. 2005a. s.19). De tre aspekternas respektive operationaliseringar följer nedan.

3.4.1 Den exekutiva aspekten

En indikator för ökad presidentialisering för den exekutiva arenan i Sverige är en allt större budget till statsrådsberedningen. I Sverige är det statsrådsberedningen som kontrollerar och samordnar arbetet i Regeringskansliet som i sin tur styr de olika departementen i den svenska riksdagen (Regeringskansliet 22). Med en större budget koncentrerad vid statsministerämbetet kan statsministerns autonomi från dennes konstitutionella begränsningar stärkas, vilket verkar symptomatiskt för en bredare roll för statsministern (Poguntke, Webb. 2005. s.19-22). Detta tas i uttryck genom en större statsrådsberedning, då statsministern med mer personal runt sig kan förvänta sig större politisk genomslagskraft. Tre indikatorer användes för den exekutiva aspekten. (1) kvantifiering av statsrådsberedningens utgifter per år. En trend mot växande utgifter för statsrådsberedningen förväntas vid presidentialisering. (2) Antalet anställda per år i statsrådsberedningen. För denna

indikator förväntas en trend mot fler anställda i statsrådsberedningen vid presidentialisering. (3) Hur statsrådsberedningens utgifter och antal anställda förhåller sig till Regeringskansliets utgifter och personal. Statsrådsberedningens utgifter förväntas tendera mot en ökad andel av Regeringskansliets utgifter vid presidentialisering. De tre indikatorerna mättes på följande sätt:

1. Statsrådsberedningens utgifter sammanställdes för varje räkenskapsår 1994-2018 (Regeringskansliets 3-24) i Excel om sammanfattades i en graf.
2. Statsrådsberedningens antal anställda sammanställdes för varje år mellan 1994-2018 (Regeringskansliets 3-24) och sammanfattades i en graf.
3. Regeringskansliets antal anställda och totala utgifter per räkenskapsår sammanställdes och relaterades till Statsrådsberedningens utgifter och personalmängd för varje år mellan 1994-2018 (Regeringskansliets 3-24) och sammanfattades i två grafer.

3.4.2 Partiaspekten

Presidentialisering för partiaspekten mäts genom att syna partiernas intra-partiella maktstruktur och hur toppstyrt partiet är. De operationella indikatorer som kommer att användas för partiaspekten är former av mer personaliserat styre i partiet, vilket är ledares kapacitet att styra partiets politiska riktning och partiledarens förmåga att välja ministrar utanför den folkvalda delen av partiet. Båda är tecken på att statsministern kan styra förbi partiet, snarare än genom eller över partiet. Vidare kan partiaspekten operationaliseras genom hur partiets interna maktstruktur ser ut vid val av partiledare. Med andra ord vilken möjlighet partiledare får genom strukturerna för val av partiledare att mobilisera sitt personliga mandat (Poguntke & Webb. 2005a. s.19; Heffernan & Webb. 2005. s.44). Nämnade aspekter operationaliserades genom två indikatorer: (1) statsministerns förmåga att tillsätta personer till ministerposter som inte är folkvalda (det vill säga sitter i riksdagen). För denna indikator förväntas en ökning växande trend vid presidentialisering. (2) I vilken mån partiernas ledning väljs genom dess gräsrotter eller genom högt uppsatta tjänstepersoner inom partiet. De tre indikatorerna mättes på följande sätt. Här förväntas en sjunkande trend vid presidentialisering. De två indikatorerna mäts på följande sätt:

1. Statsråden för regeringarna Carlsson III (Regeringskansliet 25), Persson (Regeringskansliet 26), Reinfeldt (Regeringskansliet 27) och Löfven I (Regeringskansliet 28) sammanställdes. Sedan relaterades varje unikt statsråds tidigare uppdrag med dess tillträde som statsråd. Den mängd statsråd som vid tillträde till sin post som statsråd inte var, eller inte varit riksdagsledamöter under någon tidigare mandatperiod kvantifierades (Regeringskansliet 25-28). Detta relaterades sedan till den totala mängden statsråd för respektive regering i Excel och sammanfattades i ett stapeldiagram.

2. Partiernas valberedningar synades genom en sammanställning av hur många individer inom respektive partis valberedning som också är tjänstgörande i partiet, vilket sedan relaterades till den mängd individer inom valberedningen som inte är det, samt vilken andel av valberedningen som är valda politiker, i Excel och sammanfattades i två tabeller (Bolin & Aylott. 2021. s.9).

3.4.3 Den elektoralas aspekten

Den elektoralas aspekten av presidentialiseringen förstås för det första genom mediala framställningar av partiledare och för det andra fokus på partiledare vid valkampanjer samt hur väljare svarar på skiftet i fokus för de två kategorierna. Väljarna kommer in i bilden då det inte är uppenbart på vilket håll orsakssambandet mellan ökat partiledarfokus i media och valkampanjer kontra partiledareffekter. Kausaliteten väntas snarare gå åt båda hållen (Poguntke & Webb. 2005a. s.11-17). Eftersom kausaliteten väntas röra sig åt båda hållen mellan media och väljare läggs ett fokus på effekten på väljarna, vilket vidare motiveras med att väljarnas roll och attityder mot politikerna är en alltför ofta bortglömd aspekt i studier om presidentialisering trots att väljarbeteenden ses som symptomatiskt för fenomenet generellt (Elgie & Passarelli. 2020. s.379). De operationella indikatorerna som användes för den elektoralas aspekten var således (1) partiledares möjlighet att få röster. Här förväntades en växande trend för partiledarnas förmåga att få röster vid presidentialisering. (2) I vilken utsträckning väljare fokuserar mer på partiledarnas egenskaper i form av kompetensröstande och partiledarröstning. För denna indikator förväntades en trend mot växande fokus på de två kategorierna vid presidentialisering. (3) I vilken utsträckning partiet har betydelse för hur väljare röstar. För denna indikator förväntades en trend mot lägre partisympati vid presidentialisering. Indikatorerna mäts på följande sätt:

1. Enkätundersökningsdata från riksdagsvalen 1994-2018 som sammanställer partiledareffekter, det vill säga den mängd väljare som föredrar partiledaren över partiet (Oscarsson & Holmberg. 2020, s.41) kompilerades i Excel och sammanfattades i en graf.
2. Enkätundersökningsdata från riksdagsvalen 1994-2018 som sammanställer självrapporterade preferenser, i form av en av de viktigaste anledningarna för deras röst (Oscarsson & Holmberg. 2020. s.48), för väljarna kompilerades i Excel och sammanfattades i två grafer. De dataposter som sammanställdes är *Party Leader Voting* och *Competence Voting*.
3. Enkätundersökningsdata från valen 1994-2018 som sammanställer i vilken utsträckning partiet är en av de viktigaste orsakerna till individens val av röst (Oscarsson & Holmberg. 2020. s.48) kompilerades i Excel och omvandlades till en graf

3.5 Material

Materialet för att kartlägga teorin och den tidigare forskningen inom ämnet består av andrahandskällor i form av Pogunkte och Webb (2005), Aylott (2005), Elgie & Passarelli (2020), Ganghof (2022), SOU 2007:42, Johansson (2021), Bennulf & Hedberg (1993) och Esaiasson (1991). För att kartlägga metoden och valet av fall användes Esaiasson et.al (2017) Gerring (2012), Gerring (2008) och Elgie & Passarelli (2020).

Materialet som sammanställer den kvantitativa delen av uppsatsen består av både sekundär- och primärmaterial. Primärmaterialet inrymmer offentliga tryck i form av Regeringskansliets årsböcker från 1998 till 2018 (Regeringskansliet 1-22) och Regeringens arkiv för tidigare regeringar med berörda statsråd samt statsrådets tidigare och nuvarande uppdrag (Regeringskansliet 23-26). Vidare används statistiska enkätdata från *Swedish National Election Studies* (SNES), sammanfattad i en rapport av Oscarsson och Holmberg (2020). Andrahandsmaterialet består av kvantitativa data hämtad från Niklas Bolin och Nicholas Aylotts (2021) artikel *Analysing intra-party power: Swedish selection committees over five decades*.

3.5.1 Källkritik

Källorna som används i studiens måste bedömas utifrån de 4 kriterierna för källkritik, det vill säga äkthet, oberoende, samtidighet och tendens (Esaiasson et.al. 2017. s.288). En bedömning av källans äkthet innebär en analys av huruvida materialet är äkta; om det faktiskt är vad det utger sig för att vara. Med andra ord är källan inte förfalskad eller missvisande i innehållet källan ämnar förmedla (ibid., s.291). Med äkthetskriteriet i åtanke har primärkällor i form av Regeringskansliets årsbok, Regeringens arkiv, statistiskt material från The Swedish National Election Studies (SNES) och sekundärmaterial i form av en artikel av Niklas Bolin och Nicholas Aylott (2021). Primärmaterialet är hämtat från välkända och etablerade källor. Sekundärmaterialet står på mer skakig grund, då materialet inte kontrolleras mot andra källor, dock utgör Bolin och Aylotts (2021) artikel det enskilt tillgängliga material som tillgodoser den information som uppsatsen kräver.

Oberoende berör källans självständighet, vilket premierar primärkällor före sekundärkällor, med centralitet som ledord. Samtidigt är det viktigt att källan inte har förvrängts på grund av yttre påverkan (Esaiasson et.al. 2017. s.292f). Primärmaterialet från Regeringskansliets årsbok och Regeringskansliets sammanställningar av statsråd utgör offentligt material och kan anses oberoende. Vidare är SNES en välkänd och etablerad källa för valstudier i Sverige och bedöms därav oberoende. Bolin och Aylotts (2005. s.13) artikel är finansierad av Östersjöstiftelsen (ÖSS). Stiftelsen agerar enligt, men är inte bundna av, oberoendekriterierna presenterade i Förvaltningslagen (SFS 1986:223) enligt egen utsago (Östersjöstiftelsen. 2022). All vetenskaplig finansiering kan åtföljas av press på författarna att förvränga resultat; dock är artikeln granskad och är med största sannolikhet oberoende i sin framställning.

Det tredje kriteriet, samtidighet, har att göra med framställningens närhet i tid till det händelseförloppet eller den data som återges (Esaiasson. 2017. s294). Samtliga källor, både primärkällorna och sekundärkällorna som används i studien baseras på

kvantitativa data som sammanställs årligen, därav har källorna stark samtidighet, och löper låg risk för sådan förvrängning som tiden mellan aktuell händelse och framställt material kan innebära.

Tendens är det fjärde och sista kriteriet. Ett material är tendentiöst i den utsträckning det avsiktligt presenterar en missvisande berättelse (Esaiasson. 2017. s294f). Regeringskansliets årsbok kan tänkas vara något tendensiös, då det ligger i regeringens intresse att presentera en så god bild över statens utgifter som är möjligt. Det är dock viktigt att ha i åtanke de siffror som faktiskt används i studien som hämtats från årsboken. Dess syfte är dock att endast redogöra för regeringens arbete, vilket inte kan göras på annat sätt än ett objektivet sådant samt likt ovan konstaterat är Regeringskansliets årsbok en väl etablerad källa för information om riksdagens arbete.

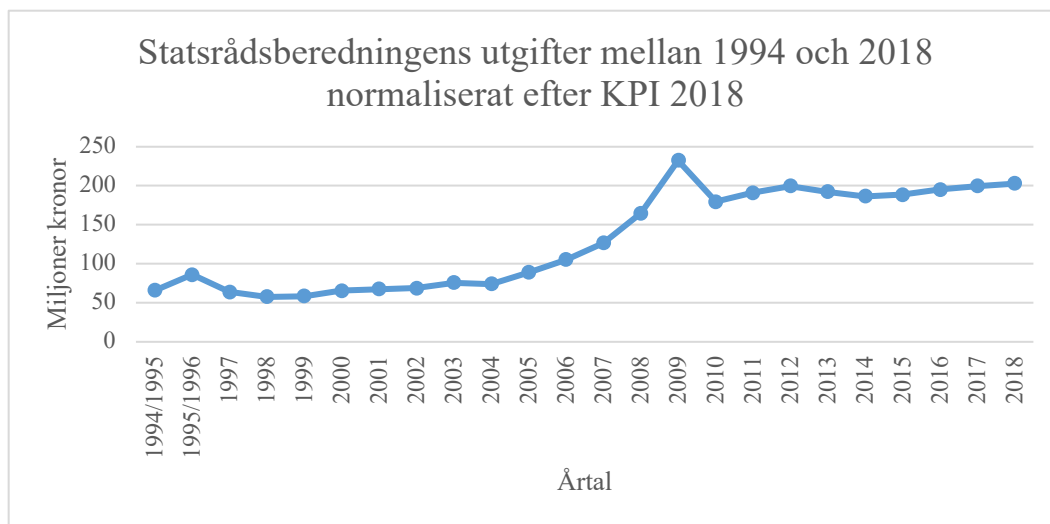
4 Resultat

I denna del presenteras resultaten för de valda operationella indikatorerna inom presidentialiseringens tre aspekter.

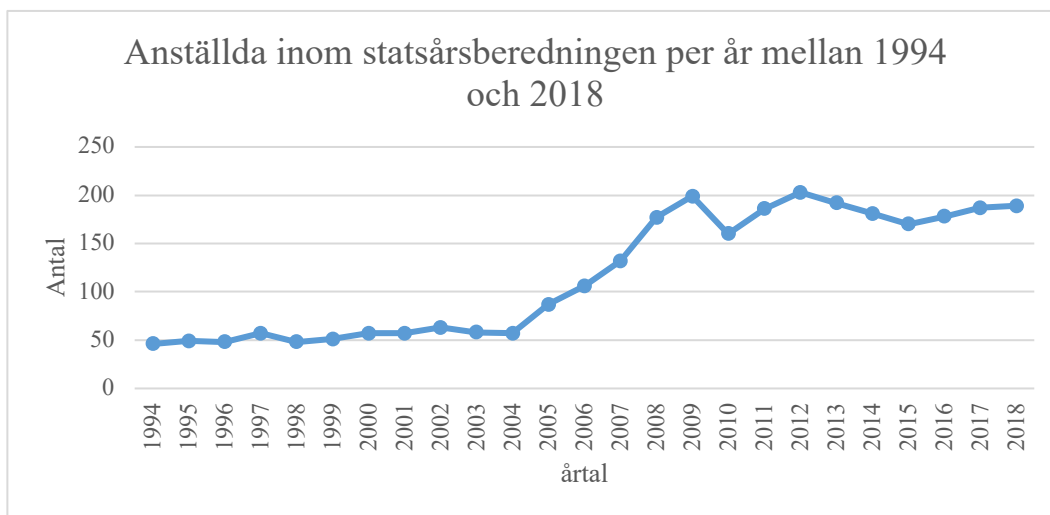
4.1 Den exekutiva aspekten

För den exekutiva aspekten av presidentialiseringen har vi använt oss av de operationella indikatorerna utmejslade ovan. Från den data vi har samlat in från regeringens årsbok har vi ställt upp 6 diagram, för att kartlägga om utgifter och anställda för statsrådsberedningen förändringen för dessa indikatorer över tid.

Inledningsvis presenteras diagram för Statsrådsberedningens utgifter normaliserat efter KPI 2018 mellan 1994 och 2018 samt Statsrådsberedningens antal anställda mellan 1994 och 2018:

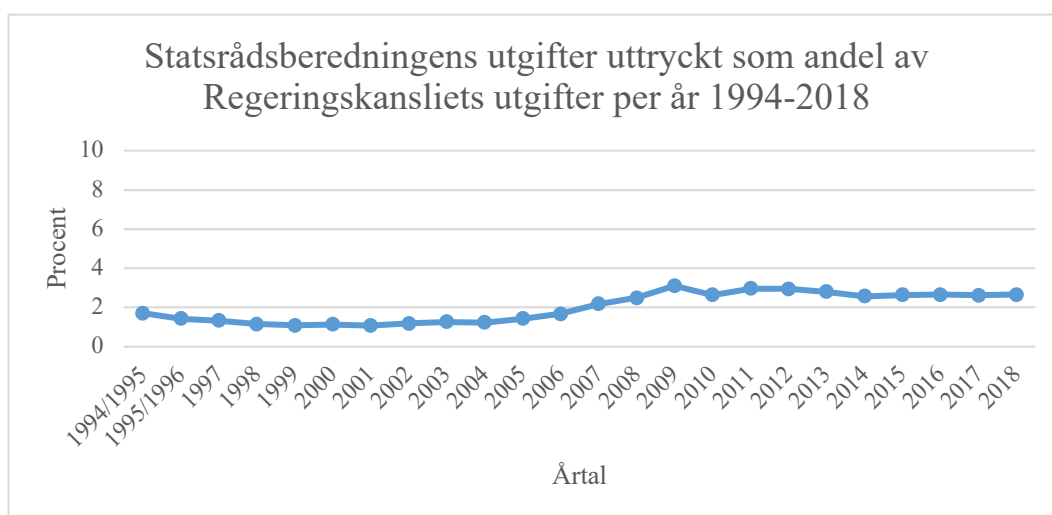
Figur 1: Statsrådsberedningens utgifter i miljoner kronor justerat efter KPI 2018 mellan 1994 - 2018. Årtal 1994/1995 och 1995/1996 avser ett budgetår på 18 månader, från 1997 och framåt sammanfaller statens räkenskapsår med kalenderår (Regeringskansliet 3-24)

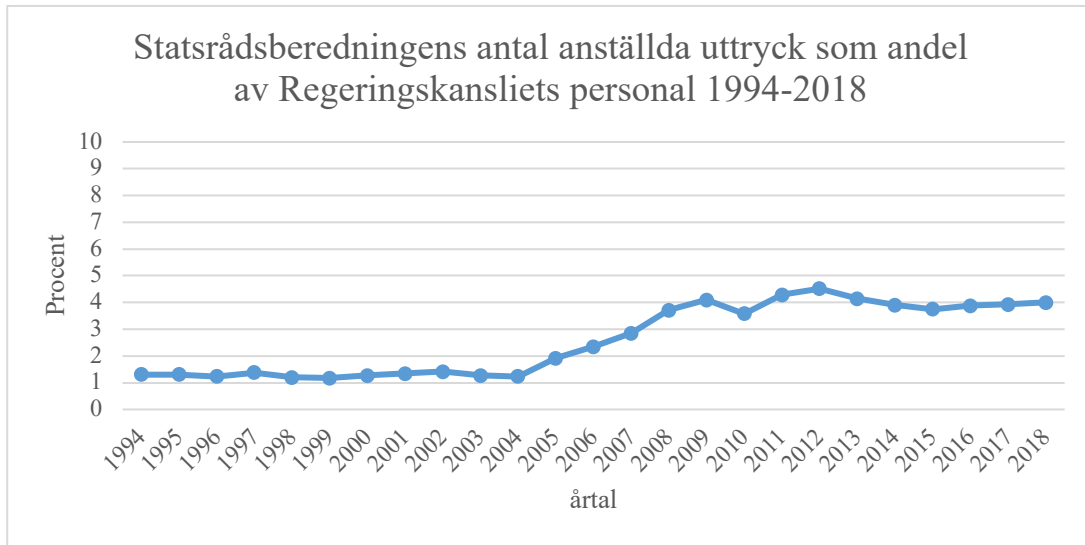
Figur 2: antalet anställda inom statsrådsberedningen per år mellan 1994-2021 (Regeringskansliet 3-24)

Graferna visar tre tydliga trender: under perioden 1994 till 2004 sker en mycket blygsam utveckling mot ökade utgifter och antal anställda, anmärkningsvärt är att Persson's tillträde till makten 1996 orsakar en avvikelse från den generella utvecklingen. Ytterligare ett trendbrott sker då alliansregeringen Reinfeldt tillträdde år 2004, vilket efterföljs av en tydlig starkt uppåtgående trend samt att EU-samordningen i Regeringen flyttas från Utrikesdepartementet till Statsrådsberedningen. Utvecklingen stagnerar sedan vid 2010, och fortsätter därefter med en mycket mer blygsam men ändå uppåtgående trend.

För att tydligt synliggöra regeringschefens kabinett och dess ökade resurser i form av antal anställda och ekonomiska medel ställs siffrorna för statsrådsberedningen i relation till hela Regeringskansliets ekonomiska medel och antal anställda. Därav sammanställs utgifterna för hela Regeringskansliet för åren 1994 till 2018 och relateras till ovan data för Statsrådsberedningen:

Figur 3: Statsrådsberedningens utgifter uttryckt som andel av Regeringskansliets utgifter per år mellan 1994 och 2018 (Regeringskansliet 3-24), varav båda är normaliserade efter KPI 2018. För förklaring av åren 1994/1995 och 1995/1996 se Figur 1

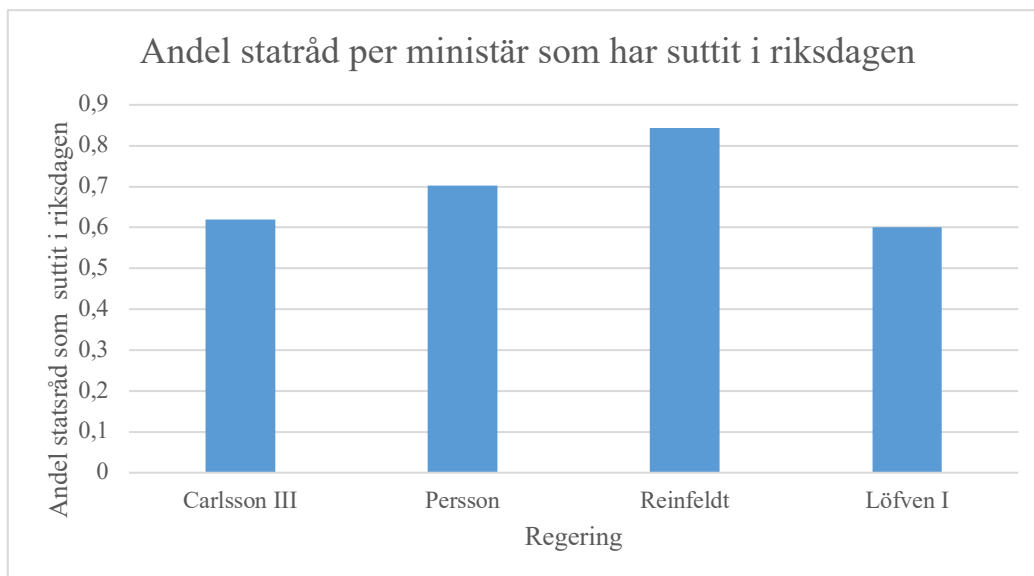

Figur 4: Statsrådsberedningens antal anställda uttryckt som andel av Regeringskansliets totala personal per år mellan 1994 och 2018 (Regeringskansliet 3-24)

Båda graferna visar liknande trender som Figur 1 och Figur 2. Generellt är det stor överensstämmelse i den övergripande utvecklingen, förutom för några år. I Figur 1 syns en uppåtgång 1995/1996, som inte gör sig tydlig då Statsrådsberedningen relateras till Regeringskansliets totala utgifter. Figur 1 visar även en generellt växande trend för hela den undersökta perioden i kontrast med Figur 3 som uppenbarar en något sjunkande trend mellan 1994/1995 till 2001.

4.2 Partiaspekten

Den första indikatorn för presidentialisering för partiaspekten behandlar andelen unika statsråd (exklusive statsministern) för varje regering som har erfarenhet som riksdagsledamot i regeringarna Carlsson III (1994-1996), Persson (1996-2006), Reinfeldt (2006-2014) och Löfven I (2014-2018). Resultaten presenteras i Figur 5. Andelen statsråd per ministär som tidigare har suttit i riksdagen som riksdagsledamot visar ett totalt delta på 24,4 procentenheter från den största andelen till den lägsta. En ökande trend kan skärskådas mellan regeringarna Carlsson III och Reinfeldt, som sedan vänder. Regeringen Löfven representerar den regering med lägst antal statsråd med erfarenhet av arbete som riksdagsledamot.

Figur 5: Andelen unika statsråd (exklusive statsministern) per ministär som vid tillträde till sin post som statsråd var eller tidigare hade varit riksdagsledamot (Regeringskansliet 25-28)

Den tredje indikatorn för partiaspekten berör partiernas valberedningens sammansättning. En sammanfattning av valberedningarna sammansättning i termer av hur stor andel av beredningen som utgörs av individer som arbetar som tjänstepersoner för partier synliggörs i Tabell 1. Vidare sammanfattas vilken andel av respektive partis valberedning som är folkvalda politiker i Tabell 2. I både Tabell 1 och Tabell 2 används förkortningar för riksdagspartiernas namn. Förkortningarna är följande: L = Liberalerna (tidigare Folkpartiet), C = Centerpartiet, KD = Kristdemokraterna, M = Moderaterna, S = Socialdemokraterna, V = Vänsterpartiet, MP = Miljöpartiet och SD = Sverigedemokraterna.

Parti/år	1999	2009	2019	total
L	0%	43%	29%	26%
C	42%	56%	50%	48%
KD	85%	50%	78%	73%
M	46%	62%	69%	59%
S	57%	45%	64%	55%
V	63%	73%	80%	72%
MP	20%	24%	58%	40%
SD			82%	82%
total andel	44%	49%	64%	54%

Tabell 1: Individer som befinner sig i valberedningen som är tjänstepersoner inom partiet uttryckt som procent av den totala andelen individer verksamma i valberedningen (Bolin & Aylott. 2021. s.7-10)

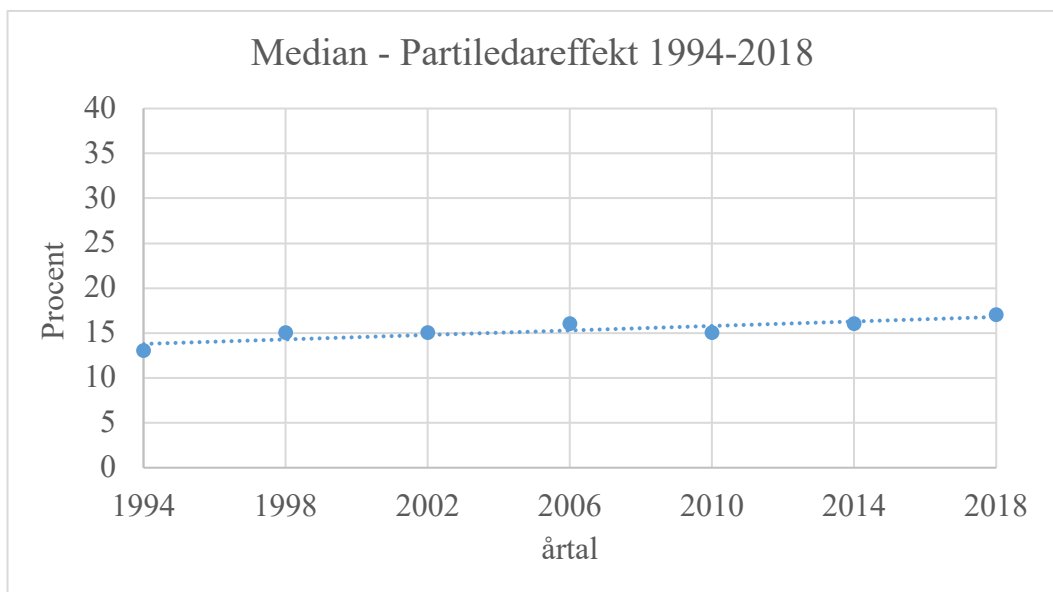
Parti/år	1999	2009	2019	total
L	60%	86%	57%	68%
C	83%	67%	63%	72%
KD	86%	67%	67%	73%
M	77%	100%	69%	82%
S	86%	55%	82%	72%
V	91%	45%	80%	72%
MP	53%	53%	70%	62%
SD			82%	82%
total andel	76%	66%	72%	73%

Tabell 2: Individer i respektive partis valberedning som är valda politiker inom partiet (Bolin & Aylott. 2021. s.7-10)

Från tabellerna kan det utläsas variation mellan partierna. Tabell 1 belyser en växande trend för tjänstepersoner i valberedningen för Moderaterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, för resterande partier kan någon konsekvent trend inte utläsas. Totalt sett växer dock andelen tjänstepersoner från partiet i valberedningen för alla riksdagspartierna sammantaget. Tabell 2 ger sken av liknande trender som Tabell 1: för majoriteten av riksdagspartierna kan varken en sjunkande eller växande trend utläsas. Den totala andelen valda politiker som andel av valberedningarna för samtliga riksdagspartierna fluktuerar utan någon märkbar trend.

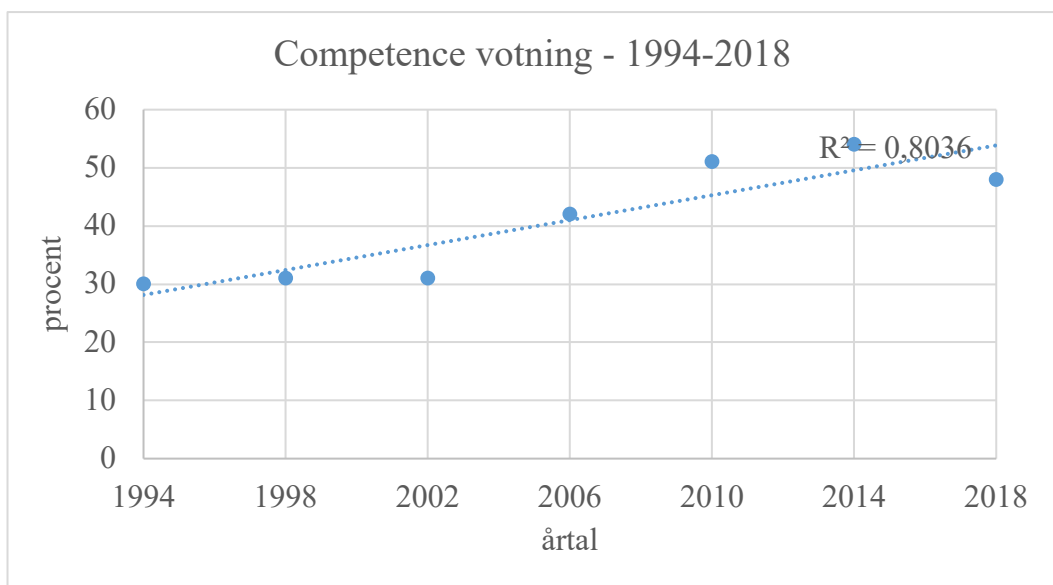
4.3 Den elektorala aspekten

För den elektorala aspekten av presidentialiseringen undersöks väljarbeteenden och partiledarnas relation till väljarna. Nedan sammanställs diagram över väljarbeteenden, uppställt i procent över i vilken utsträckning dessa egenskaper är viktiga för väljarna. Figur 6 visar partiledareffekten. Partiledareffekten definieras som mängden väljare som gillar partiledaren mer än partiet i sig (Oscarsson & Holmberg. 2020, s.41). Medianvärdet för partierna sammanlagt visar en mycket rak linje vilket tyder på ett status quo vid ungefär 15% för partierna under den undersökta perioden.

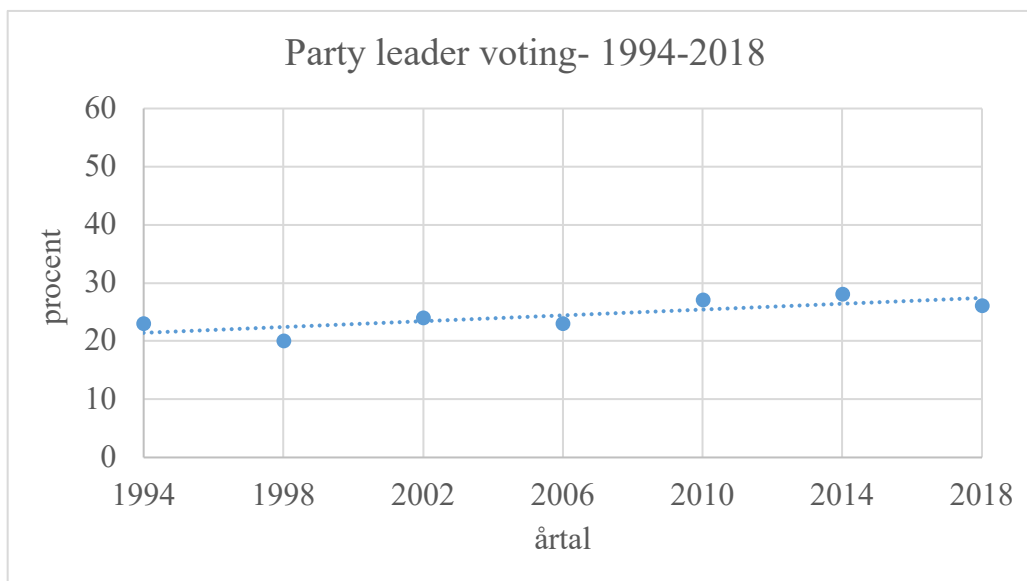

Figur 6: Medianen för partiledareffekten för samtliga regeringspartiet sammantaget under varje valår mellan 1994 och 2018 (Oscarsson & Holmberg. 2020. s.41)

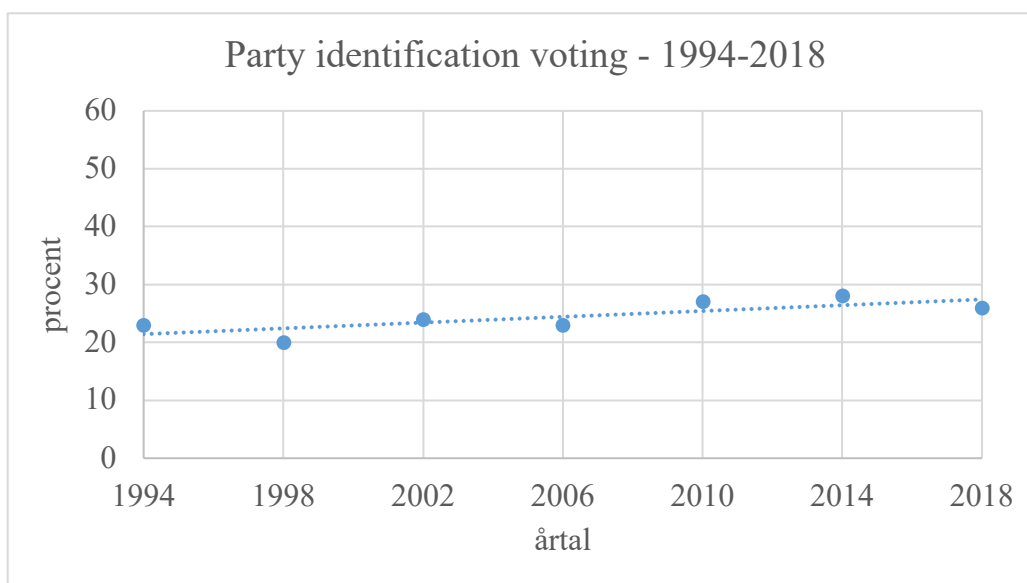
Vidare sammanställs i Figur 7-9 tre ytterligare diagram för väljarnas självrapporterade anledningar till sin röst. Diagrammen visar hur många procent av väljarbasen som menar att en av viktigaste anledningarna till sin röst är att partiet har kompetenta representanter (Competence Voting, Figur 7), att partiet har en bra partiledare (Leader Voting, Figur 8), och partisympati (Party Identification Voting, Figur 9):

Figur 7: Diagram över den andel väljare som menar att partirepresentanternas kompetens är en av de viktigaste anledningarna för sin röst under varje valår mellan 1994 och 2018 (Oscarsson & Holmberg. 2020. s.46)

Figur 8: Den andel av väljarna som anser att partiledaren är en av de viktigaste anledningarna till sin röst under varje valår mellan 1994 och 2018 (Oscarsson & Holmberg. 2020. s.46)

Figur 9: Den andel av väljarna som anser att partitillhörighet är en av de viktigaste anledningarna till sin röst under varje valår mellan 1994 och 2018 (Oscarsson & Holmberg. 2020. s.46)

Diagrammen visar sammantaget ingen tydlig utveckling i en generell riktning. *Competence Voting* har sett den mest uppenbara utveckling, då det sker en tydlig ökning vid valet 2006, som sedan avtar vid valet 2014, för att sedan sjunka vid valet 2018. Utvecklingen verkar därav mer kontingent än strukturell. *Party Leader Voting* rör sig konstant runt 20 och 30% och ger inte sken av någon ökande eller minskande trend. *Party Identification Voting* har en svag nedåtgående trend, som sedan stagnerat runt valet 2018.

5 Analys

Utifrån de valda operationella indikatorerna kommer nu resultaten analyseras utifrån den teoretiska linsen, presidentialiseringsteorin, och utefter våra utmejslade hypoteser. De teoretiska utgångspunkterna är de tre aspekterna av presidentialiseringen, som analyseras var för sig, för att sedan sammanfattas med syfte att fastslå hur de tre aspekterna av presidentialiseringen har förändrats sammantaget.

För den exekutiva aspekten lades fokus på Statsrådsberedningens utgifter och antal anställda. Att statsrådsberedningens utgifter och antal anställda ökar under den undersökta perioden ger stöd åt de förändringar som väntas ske i parlamentariska styren som presidentialiseras. De absoluta siffrorna för statsrådsberedningen ger sken av starkare utveckling än vad de relativa siffrorna gör, men den generella trenden är densamma. Under den undersökta perioden har Statsrådsberedningen mer än fördubblat båda antalet anställda och sina utgifter i relativt Regeringskansliet, i absoluta termer har Statsrådsberedningen ungefär fyrdubblat sin personal och fördubblat sina utgifter. Exekutiven använder mer pengar i sitt kabinett och åtnjuter även en större stab, vilket utökar statsministerns utrymme att styra. Exekutivens nyfunna makt i Sverige i form mer av ekonomiska resurser och personal kan tyda på en alltmer autonom och mäktig statsminister.

För partiaspekten lades fokus på intra-partimakt och partiledarens förmåga att vid makten styra förbi snarare än under eller igenom sitt parti. Andelen statsråd som vid tillträde till sin post satt i riksdagen eller som tidigare varit riksdagsledamöter under andra mandatperioder har ökat. För regeringarna Persson och Reinfeldt rör sig trenden i motsatt riktning för vad som förväntas; kopplingen mellan exekutiven och dennes parti i riksdagen har snarare ökat under de två regeringarnas mandatperioder. Statsministrarna användande av sin möjlighet att tillsätta ministrar utan koppling till partiet har med andra ord inte ökat under den undersökta perioden. Utvecklingen vänder sedan för Regeringen Löfven I, vilket kan tyda på att regeringarna Persson och Reinfeldt snarare är avvikelser från en mer långsiktig generell trend. Resultaten följer dock den trend som påvisats i tidigare forskning där ingen generell ökande trend för statsråd utan stark koppling till riksdagspartiet kan utrönas.

Den totala andelen medlemmar i partiernas interna valberedningar som är tjänstepersoner inom partiet har ökat sett över 3 decennier. Dock är ökningen inte enhetlig och fluktuerar för de individuella partierna. Att partierna generellt i större utsträckning än tidigare föredrar en valberedning med djupare koppling till partimaskineriet skiftar den interna demokratin till fördel för partiets övre hierarkiska strata, vilket ökar partitoppens autonomi från gräsrotterna i det egna partiet. Trenden kan kontextualiseras genom en jämförelse med resultatet i Tabell 2. Om resultatet relateras till den andel av valberedningarna som består av folkvalda

politiker förändras bilden något. Folkvalda politiker har sedan 1999 stått för en majoritet av valberedningarnas uppsättning, med endast Vänster-partiet valberedning som avvikande exempel som 2009, som omfattades till 45% av folkvalda politiker. Riksdagspartierna har alltså sedan länge redan koncentrerat respektive valberednings sammansättning till fördel för partitoppen. Dock finns det inga belägg för att folkvalda politiker har ökat sin närvaro i valberedningarna över tid. Sammantaget visar resultatet för ökat toppstyre inom partiet inga entydiga bevis för att partierna har ökat eller minskat maktkoncentrationen i partiets översta skikt. Kandidater till partiledarpostens får utifrån indikatorerna således ingen entydig ökad eller minskad förmåga att tillträda partiledarposten genom att vädja till partiets gräsrotter, då andelen medlemmar i valberedningarna som består av partiets toppskikt inte tenderar mot en ökad andel partimedlemmar från partiets gräsrotter. Slutligen är det värt att nämna att 2019 ligger utanför vår förutsatta referensram, men har tillförts analysen på grund av begränsningar i tillgängliga data.

För den elektorala aspekten undersöktes partiledarnas ställning i väljarnas ögon. Resultaten för partiledareffekten uppvisar en stigande trend som utgör en positiv ökning av 3 procentenheter över den undersökta perioden. Under perioden fluktuerar dock partiledareffekten runt 15 procent, så en tydligt ökande trend kan inte utrönas. Partiledarnas särställning gentemot partiet har således inte förändrats i någon riktning och partiledarna som potentiella röstfångare är oförändrad. Väljarna verkar dock lägga mer fokus än tidigare på politikernas egenskaper; den mängd väljare som anser att politikernas individuella kompetens är viktig för sitt val av riksdagsparti att lägga sin röst på. Detta tyder på ett skifte i fokus från partiet som organisation till ett mer individ fokuserat elektorat, vilket stöds av den sjunkande andel väljare som anser att partisympati är en av de mest viktiga faktorerna för hur de röstar. Om presidentialisering råder förutspås dock att ett sjunkande fokus på parti ger plats åt mer fokus på partiledarna. Resultatet för den mängd väljare som anser att partiledare är en av de viktigaste faktorerna för hur de röstar motbevisar denna tes då eftersom partiledarna har en statisk plats för väljarnas preferenser.

6 Diskussion och slutsats

Under detta kapitel diskuteras uppsatsens resultat och analys, slutsatser presenteras och till sist redogörs för förslag till vidare forskning.

6.1 Diskussion

Likt tidigare konstaterat är presidentialisering som fenomen ett otroligt brett och svårfångat sådant. Den tidigare forskningen skiljer sig i både metodologiskt tillvägagångssätt och i vilka aspekter av fenomenet som faktiskt undersöks. Med grund i råd från tidigare forskning har vi studerat presidentialiseringen över tid samt breddat vårt val av indikatorer för att fånga alla tre aspekter. Eftersom presidentialiseringen i vår studie studeras generellt och över stora delar av den politiska sfären har vi valt dels mätbara indikatorer för det svenska fallet, dels begränsat valet av indikatorer för den data som har varit tillgänglig för analys. Då de tre aspekterna som studeras kan mätas med olika indikatorer för att fånga det teoretiska innehållet däri krävs en diskussion kring nivåskattningsproblem och begrepps- och resultatvaliditet, vilket även påverkar reliabiliteten.

För att öka begreppsvaliditeten har operationaliseringarna hämtats från tidigare forskning. Indikatorerna presenteras dock generellt, vilket gör att valet av indikatorer måste specificeras något för att kunna appliceras på en svensk kontext. Specificeringen av indikatorerna gör så att resonemangsvaliditeten försvagas då den tidigare operationaliseringen har redigerats. För att göra bot på den förlorade validiteten har vi stärkt uppsatsen validitet genom kriterievaliditet, det vill säga att undersöka flera operationella indikatorer för den teoretiska definitionen i fråga. Uppsatsens validitet gynnas vidare av användningen av förändringsstrategin. Då samma operationella mått har använts vid olika tidpunkter kan de förändringar som skärskådas i resultaten även antas återspegla verkliga förändringar.

Valet av indikatorer för de tre aspekterna skall dock inte gå utan kritik. Även om valet av indikatorer har utförts med vörndad och både resonemangs- och kriterievaliditet i åtanke är de inte ofelbara. Det går inte att utesluta spuriösa samband mellan indikator och resultat. Det ligger utanför studiens ramar att utföra en uttömmande framställning av alla möjliga samband mellan de valda indikatorerna och dess teoretiska definitioner. Det förekommer dock en rad händelse under den studerade tidsramen som är av särskild vikt för de slutgiltiga resultaten. Därav följer en diskussion kring dessa felkällor nedan.

Det finns ett antal felkällor som kan tänkas influera resultaten för de operationella indikatorerna för den exekutiva aspekten. En av dessa faktorer kan exekutivens finansiers koppling till hela det finansiella systemet. Under kristider kan

statens utgifter väntas öka, och behovet av resurser inom det politiska styret ökar. Ett exempel på en sådan kris kan vara finanskrisen 2009, vilket även korrelerar med en uppåtgående trend för statsrådsberedningens anställda och utgifter. Vidare kan även en uppåtgående trend i Statsrådsberedningens utgifter och antal anställda också tänkas representera Sveriges växande befolkning och därmed en större statsapparat. En ytterligare faktor som kan förklara ökningen i Statsrådsberedningens växande stab är att EU-samordningen i regeringen flyttades från Utrikesdepartementet till Statsrådsberedning. Det är således inte självklart huruvida den påvisade trenden för ökade utgifter och antal anställda för statsministerns kabinett är proportionerligt till Statsrådsberedningens växande administrativa krav eller ett bevis på ökad maktkoncentration.

Partiaspektens operationella indikatorer kan även dem kritiseras. Resultatet för valberedningarna sammansättning kan indikera att valen av partiledare är mer eller mindre toppstyrda. Dock säger indikatorn inget om valberedningens medlemmars status utöver tjänstepersoner eller folkvalda politiker. Valberedningarna kan mycket väl bestå av partimedlemmar med grund i aktivistgrupper och faktionsledare som inte besitter de poster som i undersökningen har undersökts. En djupare analys av valberedningarna hade skänkt en tydligare bild av förhållandet mellan partitopp och gräsrotter vid val av partiledare. Vidare kan indikatorn som omfattar det antalet statsråd som saknar koppling till partiets på riksdagsnivå kritiseras på grunder som att partiledaren väljer de individer som bäst uppfyller partiets målsättning. Indikatorn utgör i bästa fall ett mått på i vilken mån partiledaren i statsministerämbetet söker frångå sig partiets kontroll och bli mer autonom. Tolkas indikatorn mindre gynnsamt kan den reduceras till ett mått i vilken utsträckning det saknas kompetens bland riksdagsledamöterna i partiet.

Slutligen kan indikatorerna för den elektoral aspekten kritiseras. Den elektoral aspekten delas i konceptualiseringen av Poguntke och Webb (2005, s.21) upp i tre aspekter, i vilken utsträckning media, valkampanjer och väljares beteenden är mer eller mindre presidentlika än tidigare. Endast väljarnas beteende analyseras i denna uppsats. Att inte undersöka de två andra delarna av aspekten ger studien uppenbara brister. Även om de två andra grenarna får stort fokus i studier om personalisering inom politiken, hade en operationalisering och undersökning av grenarna genom presidentialiseringens teoretiska lins gjort studien mer heltäckande och resultatvaliditeten hade ökat. Vidare kan de 4 undersökta väljarbeteendena - Competence Voting, Party Leader Effect, Party Leader Voting och Party Identification Voting - vara missvisande då samtliga data utgör självrapporterade anledningar till väljarnas röster. Vad indikatorerna visar är således vad väljarna anser är viktigt, men det är omöjligt att avgöra huruvida någon förändring i väljarbeteenden reflekterar systematiska fel. Dock är väljarundersökningarna baserade på ett stort statistiskt underlag, vilket minskar relevansen av systematiska fel som härstammar från respondenten. Indikatorn Competence Voting kan kritiseras ytterligare. Presidentialiseringsteorin fokuserar på partiledare vid studie av den elektoral aspekten, men Competence Voting fångar väljarnas inställning till vikten av partiets representanters kompetens. Resultatet för indikatorn fångar därav mer än den teoretiska definitionen för den elektoral aspekten. Competence Voting har dock tillförts analysen för att synliggöra samband mellan Party Leader

Voting, Party Leader Effect och Party Identification Voting. Om fokus på ledare ökar parallellt med fokus på politikernas egenskaper kan det resoneras att ett större fokus på partiledarens egenskaper kan följa.

Sammantaget belyser ovan diskussion vad som redan konstaterats kring mätning av presidentialisering. Fenomenet behandlar svårfångade koncept som makt och autonomi och innefattar snåriga orsakssamband mellan olika uttryck för vad som konstituerar en mer eller mindre presidentiell logik i ett givet politiskt system. Problematiken vid studier av presidentialisering ligger i att finna mätinstrument som mäter fenomenet som sådant. Alla val av indikatorer i all forskning av presidentialisering kan kritiseras var för sig med grund i att det finns bättre, alternativa förklaringar i andra teorier. Därav försöker uppsatsen belysa behovet av att mäta flera indikatorer och analysera dem som en helhet. Trots detta kan kritik lyftas mot val av indikatorer, och med rätta – för att förstå fenomenet som sådant krävs skarpa indikatorer tillsammans med pregnanta analysverktyg.

6.2 Slutsats

Syftet med uppsatsen var att undersöka huruvida en trend mot ökad presidentialisering kan fastställas mellan 1994 och 2018. Vid analys av resultaten framgår inte en enhetlig bild av utvecklingen sedan 1994, då förändringar i motstridiga riktningar har uttrötats. För presidentialiseringens tre aspekter som prövats framgår med andra ord ingen solklar gemensam trend för utvecklingen generellt. Ett sådant resultat är väntat; de tre aspekterna är tätt förknippade men kan inte alltid väntas ge uttryck för presidentialisering under en och samma tidsperiod (se avsnitt 2.1.2 Presidentialisering). Den aspekten med det tydligaste resultatet är den exekutiva: i linje med presidentialiseringens hypotes om ökad autonomi och ökad makt för exekutiven i parlamentariska system, har Statsrådsberedningen resursmässigt stärkt sin position. Utvecklingen för den exekutiva aspekten verkar dock inte symptomatisk för de två andra aspekterna. För partiaspekten uttrötas ingen enhetlig trend och inga bevis hittades för att stödja hypotesen om att partiledarens och partitoppens makt inom partiet ökar över tid. Detsamma gäller den elektorala aspekten; även om väljarnas självrapporterade partisympati har sjunkit något och fokuset på partiernas representanters kompetens har ökat kan inte samma trend utläsas i vikten väljarna lägger på partiledarna. Väljarna kan med andra ord sägas rösta mer presidentiellt i det avseende att ideologi och partisympati har gett plats åt en mer individuellt fokus på partiets representanter, men just partiledarna åtnjuter ingen växande eller sjunkande särställning för väljarna. Slutsatsen för den elektorala aspekten ger alltså ett tvetydigt stöd till hypotesen som framhålls däri.

Sammanfattningsvis ger resultaten och analysen därav inget enhetligt stöd till att Sveriges parlamentariska styre har presidentialiserats under den studerade perioden. Hur resultaten bedöms beror på vilken vikt de tre aspekterna tillskrivs vid analys av fenomenet. Den exekutiva aspekten har i tidigare forskning framhållits som mest essentiell i studier av presidentialisering. Då den exekutiva aspekten ses

som indikativ för hela det politiska landskapet ger vår studie sken av att Sverige har presidentialiserats under uppsatsens avgränsning i tid. Andra forskare framhåller dock vikten av att se presidentialisering som ett sammanhängande fenomen som måste observeras i flera delar av politiken. Ur ett sådant holistiskt perspektivet har Sverige inte presidentialiserats på ett tydligt sätt under den undersökta perioden. Sammanfattningsvis är uppsatsen förhoppningsvis ett bidrag till studiet av presidentialisering på så sätt att den belyser samvariationen mellan fenomenets tre aspekter, eller som ett rent kumulativt bidrag till fortsatta studier för presidentialisering i Sverige.

6.3 Förslag till vidare forskning

Uppsatsen är avgränsad i tid mellan 1994 och 2018. Avgränsningen ger en inblick i den studerade perioden, och kan relateras till tidigare forskning inom ämnet vilket är en av uppsatsen styrkor. Att uppsatsen är avgränsad på så sätt är samtidigt en av dess svagheter. Presidentialiseringen skall ses som en process som uttrycker sig på olika sätt under olika tidsramar, därmed är det svårt att avgöra vilken tidsperiod som är lämpligast att undersöka. En ytterligare svaghet med uppsatsen är den begränsade mängd indikatorer som har undersökts. Forskning som studerar en mycket längre tidsperiod och använder en större mängd indikatorer för presidentialiseringen hade kunnat dra tydligare och mer precisa slutsatser om presidentialiseringen i Sverige.

Vidare hade det varit av intresse att frångå fallstudiemetoden och i stället undersöka indikatorer för presidentialisering på ett stort antal analysenheter. På så sätt kan de individuella länderna relateras till varandra, och slutsatser kan dras utöver de rent deskriptiva – genom jämförelser med fler analysenheter kan orsakssamband och förklaringar fastställas.

Avslutningsvis hade forskning om presidentialiseringens konsekvenser varit av intresse. Studier om presidentialiserings konsekvenser skulle bära stort utomvetenskapligt värde då sådan forskning hade kunnat vägleda lagstiftare preskriptivt och agera upplysande i en debatt om huruvida presidentialisering om bör ses som ett problematiskt fenomen eller inte.

7 Referenser

- Aylott, Nicholas. 2005. "President Persson'-How Did Sweden Get him" i Poguntke, Thomas och Webb, Paul (red.) *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*. Oxford: Oxford University Press. s.176-198. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1093/0199252017.003.0008> (hämtad: 15 November 2022)
- Bäck, Hanna. Dumont, Patrick. Meier, Henk Erik. Persson, Thomas. Kare, Vernby. (2009) "Does European Integration Lead to a "Presidentialization" of Executive Politics? Ministerial Selection in Swedish Postwar Cabinets" I *European Union Politics* (10)2, s.226-252. Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1465116509103369> (hämtad: 23 december 2022)
- Bäck, Hanna. Persson, Thomas (2006) "Parlamentarismens presidentialisering" i *Statsvetenskaplig tidskrift*. Årg 108 nr. 2. s.198-203.
- Bennulf, Martin. Hedberg, Per (1999) "Utanför demokratin – om det minskande valdeltagandets sociala och politiska rötter" i SOU:1999:132 *Valdeltagande i förändring*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49bb79/contentassets/b82fa6883bbf4fad9f30dea430f05233/valdeltagande-i-forandring-del-2> (hämtad: 4 december 2022).
- Bolin, Niklas. & Aylott, Nicholas. (2021). Analysing intra-party power : Swedish selection committees over five decades. *Politics*. Tillgänglig: <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/02633957211051638> (hämtad: 7 december 2022)
- Calise, Mauro. (2005) i "Presidentialization, Italian Style" i I Poguntke, Thomas och Webb, Paul (red.) *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*. Oxford: Oxford University Press. s.88-106. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1093/0199252017.003.0008> (hämtad: 15 November 2022)
- Elgie, Robert. Passarelli, Gianluca (2020) "The Presidentialization of Political executives" i Andeweg, Rudy B. - Elgie, Robert - Helms, Ludger - Kaarbo. Juliet - Müller-Rommel, Ferdinand (red.) *The Oxford Handbook of Political Executives*. Oxford University Press. Tillgänglig: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=c at07147a&AN=lub.6604677&site=eds-live&scope=site> (hämtad: 21 november 2022)
- Esaiasson, Peter (1991). "120 Years of Swedish Election Campaigns: A Story of the Rise and Decline of Political Parties and the Emergence of the Mass Media as Power Brokers" i *Scandinavian Political Studies*, vol 14, uppl. 3. s.261-278. Tillgänglig: <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1111/j.1467-9477.1991.tb00119.x> (hämtad: 21 november 2022)

- Esaiasson, Peter. Giljam, Mikael. Oscarsson, Henrik. Wängnerud, Lena, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Ganghof, Steffen. (2022) *Beyond Presidentialism and Parliamentarism: Democratic Design and the Separation of Powers*. [Elektronisk resurs]. Oxford University Press USA - OSO. Tillgänglig: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=c at07147a&AN=lub.6980092&site=eds-live&scope=site> (hämtad: 1 december 2022).
- Garzia, Diego (2014). *Personalization of Politics and Electoral Change*. Palgrave Studies in Political Psychology. Palgrave Macmillan UK. Tillgänglig: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=c at02271a&AN=atoz.ebs20254290e&site=eds-live&scope=site> (hämtad: 1 januari 2023)
- Gerring, John. (2012) *Mere Description*. British Journal of Political Science. 42(4), s.721–746. Tillgänglig: <http://dx.doi.org.ludwig.lub.lu.se/10.1017/S0007123412000130> (hämtad: 2 december 2022)
- Heffernan, Richard. Webb, Paul (2005) ”The British Prime Minister: Much More Than ‘First Among Equals’” i Poguntke, Thomas och Webb, Paul (red.) *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*. Oxford: Oxford University Press. s.88-106. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1093/0199252017.003.0008> (hämtad: 15 November 2022)
- <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat02271a&AN=atoz.ebs1482990e&site=eds-live&scope=site> (hämtad: 2 December 2022).
- Johansson, Karl Magnus (2021) ”Stärker mediemakten regeringsmakten?” i *Statsvetenskaplig tidskrift*. Årg 123, nr 1. s.5-25. Tillgänglig: <https://journals.lub.lu.se/st/article/view/22769/20254> (hämtad: 4 december 2022)
- Johansson, Karl Magnus. & SpringerLink (Online service) (2022) *The Prime Minister-Media Nexus. Centralization Logic and Application*. Första utgåvan. 2022. Springer International Publishing (Palgrave Studies in Political Leadership). Tillgänglig: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=c at07147a&AN=lub.7262262&site=eds-live&scope=site> (Hämtad: 27 December 2022)
- Katz, Richard S. 2020. “Political Parties” i Caramani, Daniele, 2020. *Comparative Politics*. Uppl. 5. Oxford: Oxford University Press. s. 213-229.
- Lijphart, Arend. (2012) *Patterns of democracy. government forms and performance in thirty-six countries*. 2nd ed. Yale University Press. Tillgänglig:
- Östersjöstiftelsen = östersjöstiftelsens webbplats. Conflict of interest rules. Tillgänglig: <https://ostersjostiftelsen.se/en/about-the-foundation/conflict-of-interest-rules/> (hämtad: 7 december 2022)
- Pedersen, Karina. Kudsen, Tim. (2005) “Denmark: Presidentialization in a Consensual Democracy” i *The Presidentialization of Politics: A Comparative*

- Study of Modern Democracies. Oxford: Oxford University Press. s.159-175. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1093/0199252017.003.0008> (hämtad: 15 november 2022)
- Poguntke, Thomas. Webb, Paul (2005b) "The Presidentialization of Contemporary Democratic Politics: Evidence, Causes, and Consequences" i Poguntke, Thomas. Webb, Paul (red.) *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*. Oxford: Oxford University Press. s.336-356. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1093/0199252017.003.0008> (hämtad: 15 november 2022)
- Poguntke, Thomas. Webb, Paul (2013) "The Presidentialisation of Politics Thesis Defended" i *Parliamentary Affairs*. Årg 66, nr 3. s.646-654. Tillgänglig: <https://eds.p.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=10&sid=b9ae3c55-1cc2-490f-b125-391b962ea1d1%40redis> (Hämtad: 23 december 2022)
- Poguntke, Thomas. Webb, Paul. (2005a) "The Presidentialization of Politics in Democratic Societies: A Framework for Analysis" i Poguntke, Thomas. Webb, Paul (red.) *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*. Oxford: Oxford University Press. s.1-25. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1093/0199252017.003.0008> (hämtad: 15 november 2022)
- Regeringskansliet 1 (2015) = Regeringens webbplats. *Så styrs Sverige*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/> (hämtad: 23 november 2022)
- Regeringskansliet 10 (2012). *Regeringskansliets årsbok 2011*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4aaf8a/contentassets/3ed627db98e24866bde1edf78ddde78f/regeringskansliets-arsbok-2011> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 11 (2011). *Regeringskansliets årsbok 2010*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4aafcf/contentassets/83f73d0ecdaa4850a63ccf793cb15eec/regeringskansliets-arsbok-2010> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 12 (2010). *Regeringskansliets årsbok 2009*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab05c/contentassets/6a79cb2ff8a546cc9d634ea5a69dd0ac/regeringskansliets-arsbok-2009> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 13 (2009). *Regeringskansliets årsbok 2008*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab066/contentassets/ed90443ae6484dc29742fcdf546dd803/regeringskansliets-arsbok-2008> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 14 (2008). *Regeringskansliets årsbok 2007*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab093/contentassets/ff330a0d9f6f478292f39585592abc54/regeringskansliets-arsbok-2007> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 15 (2007). *Regeringskansliets årsbok 2006*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab0bc/contentassets/59fbb5361f2f4307ad404390d3358b73/regeringskansliets-arsbok-2006> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 16 (2006). *Regeringskansliets årsbok 2005*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab0c8/contentassets/8f5b7df65c5b4915b02b845dfeae16873/regeringskansliets-arsbok-2005> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 17 (2005). *Regeringskansliets årsbok 2004*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab10b/contentassets/1db8487bff9d4c3cab27b4bce9e3830b/regeringskansliets-arsbok-2004> (hämtad: 24 november 2022)

- Regeringskansliet 18 (2004). *Regeringskansliets årsbok 2003*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab120/contentassets/247bfbeb0b464e578dc1175f84b58de6/regeringskansliets-arsbok-2003> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 19 (2003). *Regeringskansliets årsbok 2002*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab17f/contentassets/2a11245fed7c4e6a8c340ee76a1d5332/regeringskansliets-arsbok-2002> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 2 (2021) = Regeringens webbplats. *Så arbetar regeringen och Regeringskansliet*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/sa-arbetar-regeringen-och-regeringskansliet/> (hämtad: 22 november 2022)
- Regeringskansliet 20 (2002). *Regeringskansliets årsbok 2001*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab1a5/contentassets/82e87907c626448897dee7ba0de279cb/regeringskansliets-arsbok-2001> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 21 (2001). *Regeringskansliets årsbok 2000*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ab1bd/contentassets/e370ac0dda244806a858c82ee3b92f71/regeringskansliets-arsbok-2000> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 22 (2000). *Regeringskansliets årsbok 1999*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4aac72/contentassets/c285d1cc887d491abce0fa905ca6bc3d/regeringskansliets-arsbok-1999> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 23 (1999). *Regeringskansliets årsbok 1998*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4aac8a/contentassets/38f6d61617cd4b4c99c70081a9b93ada/regeringskansliets-arsbok-1998> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 24 (2021). *Så arbetar regeringen och Regeringskansliet*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/sa-arbetar-regeringen-och-regeringskansliet/> (hämtad: 28 november 2022)
- Regeringskansliet 25 (1994). *Regeringsförklaring 7 oktober 1994*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49b6b5/contentassets/98bb8343ba2049b08406e2f773b5ac96/regeringsforklaringen-7-oktober-1994> (hämtad: 1 december 2022)
- Regeringskansliet 26 (2005). *Statsministern och statsråden*. Tillgänglig: <https://web.archive.org/web/20050923180616/http://www.regeringen.se/sb/d/113> (hämtad: 1 december 2022)
- Regeringskansliet 27 (2010). *Tidigare statsråd – Statsråd under mandatperioden 6 oktober 2006 – 5 oktober 2010*. Tillgänglig: <https://web.archive.org/web/20101127021945/http://www.regeringen.se/sb/d/7851> (Hämtad: 1 december 2022)
- Regeringskansliet 28 (2014). *Sveriges nya regering*. Tillgänglig: <https://web.archive.org/web/20141004181638/http://www.regeringen.se/sb/d/109/a/247135> (hämtad: 1 december 2022)
- Regeringskansliet 3 (2019). *Regeringskansliets årsbok 2018*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4aace8/contentassets/8d646264c95e4b5297cda74c44062eeb/regeringskansliets-arsbok-2018.pdf> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 4 (2018). *Regeringskansliets årsbok 2017*. Tillgänglig: (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 5 (2017). *Regeringskansliets årsbok 2016*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/498283/contentassets/459bacc82f9149eea6740eabf3e2fa29/regeringskansliets-arsbok-2016.pdf> (hämtad: 24 november 2022)

- Regeringskansliet 6 (2016). *Regeringskansliets årsbok 2015*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4aae51/contentassets/5038085c757e49ddad680251f364babc/regeringskansliets-arsbok--2015> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 7 (2015). *Regeringskansliets årsbok 2014*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49f44e/contentassets/5b374de1f7e5429493caae99cafd1d5a/regeringskansliets-arsbok-2014.pdf> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 8 (2014). *Regeringskansliets årsbok 2013*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4aaede/contentassets/2f4de47326f445b29c8466a439f15412/regeringskansliets-arsbok-2013> (hämtad: 24 november 2022)
- Regeringskansliet 9 (2013). *Regeringskansliets årsbok 2012*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4aaeed/contentassets/25252c8782c0442dbcab85519a1430e0/regeringskansliets-arsbok-2012> (hämtad: 24 november 2022)
- SOU 2007:42. *Från Statsminister till President – Sveriges Regeringschef i ett Jämförande Perspektiv*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49bb8f/contentassets/64a4619f76c04241a3444360d421065c/fran-statsminister-till-president-sou-200742> (hämtad: 16 november 2022)
- Sveriges Riksdag 1 (2022) = Riksdagens webbplats. *Så bildas regeringen*. Tillgänglig: <https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/demokrati/sa-bildas-regeringen/> (hämtad: 22 november 2022)

